

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/35470>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-06 and may be subject to change.

Rivierverruiming Overdiepse Polder

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

30 januari 2006 / rapportnummer 1674-64

commissie voor de milieueffectrapportage

Het college van Gedeputeerde Staten van
Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC Den Bosch

uw kenmerk
1142168

uw brief
14 november 2005

ons kenmerk
1674-65/Mf/lp

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Rivierverruiming Overdiepse Polder

doorkiesnummer
(030) 234 76 22

Utrecht,
30 januari 2006

Geachte college,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de Rivierverruiming Overdiepse Polder. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

mr. F.W.R. Evers
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Rivierverruiming Overdiepse Polder

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Rivierverruiming Overdiepse Polder

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over Rivierverruiming Overdiepse Polder,

uitgebracht aan het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

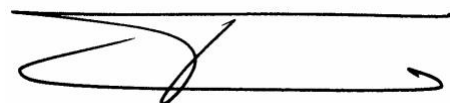
de werkgroep m.e.r.
Rivierverruiming Overdiepse Polder,

de secretaris

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M.J. Monninkhof', written over a horizontal line.

mr. M.J. Monninkhof

de voorzitter

A stylized handwritten signature in black ink, consisting of a large loop and a horizontal line, written over a horizontal line.

mr. F.W.R. Evers

Utrecht, 30 januari 2006

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	2
3. DOEL EN BESLUITVORMING.....	3
4. HUIDIGE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELING.....	3
5. VOorgenomen ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	4
5.1 Voorgenomen activiteit.....	4
5.2 Alternatiefontwikkelingen en meest milieuvriendelijk alternatief.....	4
6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU.....	6
6.1 Algemeen	6
6.2 Ruimtelijke kwaliteit.....	6
6.3 Bodem en water.....	6
6.4 Landschap, cultuurhistorie en geomorfologie	7
6.5 Natuur	7
6.6 Schaalvergroting landbouw	8
7. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER.....	8

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 14 november 2005 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in het dagblad de Waalwijk d.d. 21 november 2005
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

Het project Rivierverruiming Overdiepse Polder in de provincie Noord-Brabant is een zogeheten Koploperproject¹, vooruitlopend op de afronding van de planologische kernbeslissing 'Ruimte voor de Rivier' (PKB RvdR). De Overdiepse Polder ligt tussen de Bergsche Maas en het Oude Maasje. Voor de rivierverruiming wordt een dijkverleggingsplan opgesteld en worden bestemmingsplannen gewijzigd. Ten behoeve van deze planvorming wordt een SMB/m.e.r.-procedure² gevolgd. Het dijkverleggingsplan wordt opgesteld door Waterschap Brabantse Delta (initiatiefnemer) en het goedkeuringsbesluit hierover wordt genomen door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (bevoegd gezag). De gemeenten Waalwijk en Geertruidenberg zijn bevoegd gezag voor de herziening van de bestemmingsplannen. Gedeputeerde Staten treden hierbij op als coördinerend bevoegd gezag³.

Het project Overdiepse Polder bestaat op hoofdlijnen uit de realisatie van een nieuwe primaire waterkering meer landinwaarts. De landbouwgronden die hierdoor buitendijks komen te liggen gaan bij zeer hoge rivierafvoeren functioneren als meestromend rivierbed. De boerderijen worden vanuit de polder verplaatst naar terpen aan de nieuwe waterkering, dan wel naar buiten de polder. Hierbij verandert de functie van de landbouwgronden van 'landbouw' naar 'landbouw met waterberging'.

Bij brief van 14 november 2005⁴ is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER). De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in het Brabants Dagblad en B/N De Stem van 21 november 2005⁵.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁶. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁷, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen en heeft deze betrokken bij het opstellen van het advies. De Commissie heeft de locatie Overdiepse Polder bezocht op 14 december 2005 en daarbij nadere uitleg verkregen van initiatiefnemer en bevoegd gezag.

---

¹ Koploperproject: dit houdt in dat is besloten te starten met de planstudie en de vereiste procedures voor de Overdiepse Polder vooruitlopend op de afronding van de PKB RvdR.

² Voor de uitgebreide uiteenzetting van de SMB/m.e.r.-procedure wordt verwezen naar hoofdstuk 1, bijlage 3 en 4 van de startnotitie. Het SMB/milieueffectrapport wordt hierna korthedshalve aangeduid als MER.

³ De coördinatie van de besluitvorming door de provincie is vastgelegd in de regionale bestuursovereenkomst.

⁴ Zie bijlage 1.

⁵ Zie bijlage 2.

⁶ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁷ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

De Commissie is van mening dat de startnotitie al veel relevante informatie bevat en helder weergeeft welke onderwerpen en milieueffecten worden uitgewerkt of onderzocht voor het MER. Dit advies richt zich vooral op die onderwerpen die in het MER, in aanvulling op hetgeen reeds in de startnotitie is vermeld, nog nader aan de orde moeten komen.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

Doelstellingen

Geef aan in hoeverre de alternatieven scoren op hun doelbereik.

Ruimtelijke kwaliteit

De ruimtelijke kwaliteit wordt voor een belangrijk deel bepaald door de inrichting voor landbouwkundig gebruik en natuur (klein deel). Geef een uitwerking van het begrip ruimtelijke kwaliteit. Geef aan welke gevolgen de alternatieven hebben voor het landschap en de natuur. Beschrijf expliciet welke landschappelijke en natuurwaarden worden ontwikkeld.

Alternatiefontwikkeling en meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

Geef een samenvatting van de argumenten waarop de keuze voor de terpenvariant is bepaald, met name voor de herplaatsing van de boerderijen op hoge buitendijkse terpen tegen de hoofdwaterkering aan. Ga in op een variant waarbij 'terpen' op dijkhoogte binnendijs tegen de hoofdwaterkering zijn gesitueerd.

Het mma moet zich richten op een inrichting en beheer die een maximale winst voor ruimtelijke kwaliteit en veiligheid geven.

Effecten

Beschrijf van alle alternatieven/varianten de effecten op landschap, natuur en cultuurhistorie tijdens de uitvoeringsfase van maatregelen alsmede na uitvoering van de maatregelen tijdens normaal gebruik en tijdens en direct na de eventuele inzet van de Overdiepse Polder als overloopgebied.

Geef aan welke vergravingen noodzakelijk zijn bij de verschillende alternatieven en welke gevolgen dit heeft voor de sedimentatie-/erosieprocessen. Ga in op slib en de kwaliteit ervan in relatie tot het gebruik van de Overdiepse Polder als landbouwgebied.

Samenvatting MER

Presenteer een zelfstandig leesbare samenvatting, met goed kaartmateriaal, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming. Hierin moeten de belangrijkste milieugevolgen per alternatief worden weergegeven, de maatregelen om die milieugevolgen te minimaliseren en de effectiviteit van die maatregelen.

3. DOEL EN BESLUITVORMING

Doel

In hoofdstuk 2 van de startnotitie zijn voor het voornemen de doelstellingen veiligheid en ruimtelijke kwaliteit opgenomen. Uit de tekst op pagina 15 leidt de Commissie af dat deze doelstellingen nevens geschikt zijn. Het is van belang om dit vast te stellen. Geef hierop in het MER een heldere toelichting. Geef een uitwerking van het begrip ruimtelijke kwaliteit. Geef de uitgangspunten van de wettelijk vastgestelde veiligheidsnorm en de daarbij behorende ontwerpuitgangspunten voor de dijken (ontwerpwatstanden met daarin het aandeel rivierverruiming⁸, overslagnorm en dijktafelhoogtes) aan. Dit én voor de hoofdwatkering én voor de waterkeringen van de Overdiepse Polder.

Besluitvorming

In de startnotitie wordt aangegeven dat het project Overdiepse Polder een 'Koploperproject' is en vooruitloopt op de besluitvorming over de PKB RvdR. Er wordt in dit project van uitgegaan dat het voorgestelde alternatief rivierverruiming in de PKB RvdR wordt gekozen. Geef aan wat er gebeurt in de Overdiepse Polder als dit niet het geval is.

Uit de startnotitie (p. 22) zou opgemaakt kunnen worden dat de Overdiepse Polder (deels) dient als compensatie van nadelige effecten van de ontpoldering van de Noordwaard, een andere PKB-maatregel. Geef hierop een toelichting in het MER.

4. HUIDIGE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELING

In de startnotitie is beknopt een overzicht gegeven van de huidige situatie. Werk in het MER deze aanzet verder uit en betrek daarbij de onderstaande aandachtspunten.

Beschrijf in het MER de ontstaansgeschiedenis van de aanwezige landschappelijke elementen waarin de natuurlijke/van oorsprong aanwezige samenhang duidelijk wordt. Betrek in deze beschrijving onder meer de geomorfologische kenmerken van de uiterwaard en het gebied binnendijs in de Overdiepse Polder. Geef hierbij aan hoe de mens dit landschap mede heeft gevormd en welke kenmerkende cultuurhistorische elementen hiervan zichtbaar zijn (dijken en wegracés, bewoningsplaatsen en bebouwingspatronen, binnendijkse compartimentering en verkaveling). Ga hierbij in op de drie componenten die cultuurhistorie⁹ omvat: archeologie, historische geografie en monumentale bouwkunde. Illustreer specifieke landschappelijke, geomorfologische en cultuurhistorische kenmerken van de Overdiepse Polder bijvoorbeeld met behulp van foto's, kaartmateriaal of dwarsdoorsneden.

Bij de beschrijving van de aanwezige natuurwaarden wijzen de eerste inventarisaties op inconsistenties, onder meer ten aanzien van vleermuizen¹⁰. Het is onduidelijk waarom andere frequent onderzochte plant- en diergroepen (o.a. vlinders en libellen) nog niet in de beschouwingen zijn meegenomen. In het MER dienen alle in het studiegebied voorkomende beschermde soorten te worden beschreven, die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit en alternatieven.

---

⁸ Dit blijkt niet duidelijk in de startnotitie.

⁹ Zie ook bijlage 4: inspraakreactie 6 van het ROB.

¹⁰ Zie startnotitie: tekst pag. 19 <---> tabel 3.1 op pag. 20.

Geef ook aan welke betekenis het gebied op dit moment heeft voor de recreatie. Beschrijf welke specifieke voorzieningen aanwezig zijn, de belangrijkste gebruiksperiodes en, zo mogelijk, een kwantitatieve indicatie van het gebruik.

5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

5.1 Voorgenomen activiteit

In de startnotitie worden voor de voorgenomen activiteit verschillende alternatieven en varianten gegeven. In paragraaf 4.2 van de startnotitie wordt het proces van afbakening van de alternatieven, zoals dat heeft plaatsgevonden in het Spiegelproject¹¹ en de keuze voor de afbakening, zoals die is vastgelegd in de PKB Ruimte voor de Rivier, geschetst¹². Geef aan of en in hoeverre het referentiealternatief dijkversterking uit de PKB een reële oplossing is voor de veiligheidsdoelstelling van het project Overdiepse Polder¹³.

5.2 Alternatiefontwikkeling en meest milieuvriendelijk alternatief

In hoofdstuk 4 van de startnotitie is ingegaan op alternatiefontwikkeling. Te onderzoeken alternatieven¹⁴ zullen tijdens het MER- en planuitwerkingsproces verder ontwikkeld worden. Geef bij de beschrijving van alternatieven de onderbouwing die heeft geleid tot de positionering van de verschillende activiteiten ten opzichte van elkaar in het gebied.

In de startnotitie is aangegeven dat nieuwe buitendijkse huizen en bedrijfsgebouwen op de terpen eenzelfde veiligheidsniveau dienen te hebben als binnendijkse panden en dit tenminste voor de eerstkomende 100 jaar.

Leg in het MER uit dat nu, in de voorgenomen activiteit, door de gestelde veiligheidsnorm voor de te bebouwen terpen de dijkontwerpen zich richten op een planperiode van 100 jaar. Wat te doen na deze termijn? Terpen met gebouwen erop zijn niet te verhogen. Worden deze buitendijkse panden dan alsnog ingedijkt of komt een lager veiligheidsniveau in beeld?

Ga in op een variant¹⁵ waarbij ‘terpen’ op dijkhoogte binnendijks tegen de hoofdwaterkering zijn gesitueerd. Dit omvat: het tracé van de hoofdwaterkering tussen de terpen door vloeiend laten verlopen¹⁶. Hierbij behoudt de bebouwing op de terpen voor altijd eenzelfde veiligheidsniveau als de binnendijkse gebouwen, de waterkering kan voor een planperiode van 50 jaar, dus lager ontworpen worden en de extra ruimte die ontstaat tussen de terpen, de hoofdwaterkering en het Oude Maasje kan eventueel de bestemming natuur krijgen.

---

¹¹ Rapport Verkenning Spiegelproject Overdiepse Polder (Habiforum, 2003). Uit het Spiegelproject wordt afgeleid dat de huidige dijken over een groot deel van de rivierlengte overgedimensioneerd zijn. Op enkele plaatsen is er te weinig overhoogte. Over de sterkte van de winterdijk (zandkern met kleiafdekking) is weinig bekend.

¹² Hiertoe is in de startnotitie (pag. 28) de letterlijke tekst uit de PKB RvdR overgenomen. Het citaat is afkomstig van pag. 151 van de PKB.

¹³ Geef de huidige en de nieuwe dijktafelhoogtes met en zonder rivierverruiming in een lengteprofiel weer.

¹⁴ Zie ook bijlage 4: inspraakreactie 1, 2 en 3. Uit de inspraak blijkt dat een terpenalternatief niet per definitie kan rekenen op een breed draagvlak.

¹⁵ Zie ook bijlage 4: inspraakreactie 2 en 3.

¹⁶ Het dijktracé en de terpen hebben dan samen als het ware de opzet en vorm van een ‘kralensnoer’.

Geef voor alle alternatieven aan welke maatregelen worden genomen om de doelen te realiseren. Maak hierbij onderscheid tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en de gebruiksfase (gebruik en beheer). De activiteiten en optredende effecten tijdens de gebruiksfase dienen onderverdeeld te worden in 'normaal' gebruik en inzet van de polder als opvanggebied. In dat laatste geval dienen de potentiële effecten tijdens inzet van de polder (inundatie) alsook direct na inzet van de polder (o.a. verontreiniging) in beschouwing te worden genomen.

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit kan mogelijk een spanningsveld ontstaan tussen het landbouwkundig gebruik van de Overdiepse Polder en natuur/recreatie. Geef, naast de bestaande jachthaven en de fietsroutes, aan in hoeverre recreatief medegebruik en nieuwe specifieke voorzieningen een plaats kunnen krijgen in het gebied. Geef ook aan waar zich welke mogelijkheden voordoen om natuurwaarden en cultuurhistorische waarden te versterken (onder meer groen-blauwe dooradering).

Geef in het MER voor de alternatieven dwarsdoorsneden¹⁷ aan vanaf het Oude Maasje via de oeverlanden en het binnendijkse gebied naar de nieuwe dijk met de terpen en het buitendijkse gebied.

Bij de beschrijving van de alternatieven en varianten is expliciet aandacht vereist voor het uiterwaardenbeheer dat nodig is om zowel de hydraulische doelstellingen te handhaven als de gewenste ruimtelijke kwaliteit (openheid landschap/natuur) te behouden of te ontwikkelen¹⁸. Dit betreft ook het vegetatiebeheer in de uiterwaarden.

Meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

Gelet op de doelstellingen van het project lijkt het meest voor de hand liggende mma direct aan te sluiten bij een ontwikkeling van de gehele polder of een groot deel van de polder als natuurgebied¹⁹. Het is verstandig in het MER aan te geven waarom dit alternatief niet als mma wordt uitgewerkt.

Het mma zal gaandeweg het werk- en onderzoeksproces ontwikkeld moeten worden en zich dienen te richten op een inrichting en beheer die een maximale winst voor ruimtelijke kwaliteit en veiligheid geven. Ga hierbij tevens in op het creëren van een ruime zone tussen de nieuw aan te leggen primaire waterkering en het Oude Maasje. Deze zone zou bijvoorbeeld optimaal ingericht kunnen worden voor natuur. Opname van groen-blauwe dooradering van het overige gebied dient tevens onderdeel uit te maken van het mma. Dit geldt ook voor het zoveel mogelijk ontzien van bestaande cultuurhistorische en ecologische waarden bij het uitvoeren van maatregelen en bij ingebruikname van de polder als overloopgebied.

---

¹⁷ Bij de beschrijving van de huidige situatie is ook al om dwarsdoorsneden gevraagd.

¹⁸ Ook gelet op de effecten van klimaatwijzigingen.

¹⁹ Natuurvariant Spiegelproject (zie pag. 27 startnotitie).
Plan ooeivaar.

6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

6.1 Algemeen

De startnotitie geeft een overzicht van de in beeld te brengen milieueffecten. Deze kunnen in het MER worden uitgewerkt. In onderstaande paragrafen is de benodigde aanvullende informatie aangegeven en zijn enkele nuanceringen op het te gebruiken beoordelingskader gegeven.

6.2 Ruimtelijke kwaliteit

De Commissie is van mening dat het begrip ruimtelijke kwaliteit summier is uitgewerkt in de startnotitie. Het begrip lijkt beperkt te zijn tot voornamelijk landbouwkundige waarden. Vooral deze invalshoek lijkt bepalend te zijn voor de voorgenomen inrichting van het gebied. De Commissie meent dat een bredere insteek op zijn plaats is en beveelt uitwerking van het begrip ruimtelijke kwaliteit aan. Geef daarbij expliciet aandacht aan natuur²⁰, landschap in cultuurhistorische zin (archeologie, historische geografie, monumentale bouwkunde) en recreatie.

Een beoordelingskader van ruimtelijke kwaliteit bevat verschillende criteria die betrekking hebben op landbouwkundig gebruik, openheid landschap, natuur, cultuurhistorie (inclusief archeologie)²¹ en andere gebruiksfuncties. Ruimtelijke kwaliteit is een synthese van deze aspecten; werk dit uit. Daarbij is grootschalig onderzoek naar de beleving van het landschap door de verandering van functies niet nodig.

Besteed expliciet aandacht aan de inpassing van nieuwe elementen in het landschap. Daarbij valt met name te denken aan een eventuele natuurvriendelijk ingerichte zone tussen de nieuwe waterkering en het Oude Maasje, de nieuwe waterkering zelf en de te construeren terpen. Besteed daarbij ook aandacht aan de wijze waarop de nieuwe waterkering en de terpen van betekenis kunnen zijn voor natuur en landschap.

Sterk bepalend voor het landschapsbeeld als onderdeel van ruimtelijke kwaliteit zijn de vormgeving van de nieuwe primaire waterkering, de overgangszone tussen de nieuwe dijk en het Oude Maasje, de vormgeving en het aantal terpen, de vormgeving van de nieuwe agrarische bebouwing en de verkavelingsstructuur.

6.3 Bodem en water

Beschrijf voor de verschillende alternatieven:

- de huidige en toekomstige waterafvoercapaciteit van het riviertraject waar dit project op van invloed is;
- de noodzakelijke vergravingen en ophogingen;
- de sedimentatie- en erosieprocessen, opslibbing en aanzanding in het studiegebied;
- de waterstanden en afvoerverdelingen bij hoge afvoer;

---

²⁰ (Grootschalige) natuurontwikkeling maar ook blauw-groene dooradering van het landschap. Zie ook bijlage 4, inspraakreactie 1. Hierin stelt Natuurmonumenten voor om de gehele Overdiepse en Capelsche uiterwaard als natuurgebied te ontwikkelen.

²¹ Zie ook bijlage 4: inspraakreactie 6 van het ROB.

- de verandering van de kwel in aangrenzende gebieden;
- eventuele consequenties voor de scheepvaart;
- eventuele milieugevolgen voor en door de landbouw²² als gevolg van de afzetting van riviërslib tijdens inundaties van de polder.

Ga in op slib²³ en de kwaliteit daarvan. Geef in het MER aan in hoeverre verontreinigd sediment of andere verontreiniging in de uiterwaard aanwezig is en in hoeverre dit door het voornemen zal wijzigen. Tevens dienen mogelijke effecten van ingebruikname van de polder als overloopgebied op de bodemkwaliteit in beeld te worden gebracht. Daarbij dient ook aandacht besteed te worden aan mogelijke effecten van verontreiniging op landbouw en natuur.

6.4 Landschap, cultuurhistorie en geomorfologie

Geef aan welke veranderingen plaatsvinden in de huidige specifieke kenmerken en waarden van het landschap, waaronder cultuurhistorie en geomorfologie. Geef dit aan bijvoorbeeld door een beschrijving op kaart en in beelden en/of fotomontages.

Ga specifiek in op beeld dragers, zichtlijnen, cultuurhistorische en aardkundige waarden. Geef tevens aan door welke maatregelen deze specifieke kenmerken en waarden bewaard, hersteld of versterkt kunnen worden.

In de startnotitie staat dat er een kans bestaat op het aantreffen van archeologische waarden. Voor de effectbeschrijving in het MER is een verkennend archeologisch onderzoek nodig. Betrek hierbij de inzichten zoals die door het ROB zijn beschreven in hun reactie²⁴.

6.5 Natuur

Geef in het MER, op basis van de beschrijving van de huidige natuurwaarden en de verwachte ontwikkelingen daarvan, de gevolgen bij uitvoering van de verschillende alternatieven. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

1. Welke natuurdoeltypen zijn vastgelegd in vigerend beleid, hoe de initiatiefnemer deze realiseert, een beknopte ecologische beschrijving, de randvoorwaarden (abiotisch, biotisch) die nodig zijn voor behoud of ontwikkeling, een inschatting van de verandering in oppervlakte en kwaliteit per alternatief;
2. De doelsoorten die in het studiegebied voorkomen (aantal individuen/paren of standplaatsen), de mate van bescherming en/of bedreiging, de verwachte veranderingen bij uitvoering van de alternatieven;
3. Bij punt 1 en 2 dient met name aandacht uit te gaan naar natuurwaarden die zijn gebonden aan laag dynamische omstandigheden. Die natuurwaarden lijken bij de voorgenomen maatregelen onder druk te komen staan.

Beschrijf voor alle bovenstaande gevallen ook wat de effecten zijn op deze natuurwaarden in geval van periodieke overstroming (maximaal eens in de 25 jaar). In hoeverre zijn deze natuurwaarden bestand tegen zeer onregelmatige

²² Zie ook bijlage 4: inspraakreactie 3, 5 en 7.

²³ Niet kwantitatief.

²⁴ Zie bijlage 4, inspraakreactie 6 van het ROB: De archeologische verwachtingswaarde voor het gebied blijkt inmiddels hoger te zijn dan in eerste instantie gedacht. Inventariserend veldonderzoek (IVO) en aanvullend proefsleuvenonderzoek/opgravingen zouden wellicht nodig kunnen zijn.

periodieke overstromingen? Voor de Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden in de nabije omgeving geldt dat een passende beoordeling uitgevoerd dient te worden, indien niet met zekerheid kan worden uitgesloten dat de activiteit significante gevolgen kan hebben (externe werking). Ook dient gekeken te worden naar cumulatieve gevolgen tengevolge van andere activiteiten, waaronder bestaand gebruik. Neem de passende beoordeling op in het MER.

6.6 Schaalvergroting landbouw

Ga in op de (eventuele) schaalvergroting van de melkveehouderijbedrijven in de Overdiepse Polder en de (milieu)gevolgen hiervan voor het landschap. Geef aan wat noodzakelijke inrichtingsmaatregelen zijn om hier moderne volwaardig functionerende bedrijven met toekomstwaarde te krijgen. Wat is de minimaal vereiste bedrijfsgrootte, wat betekent dit voor de bedrijfsgebouwen en hoeveel volwaardige bedrijven zijn in de polder mogelijk? Dit is bepalend voor de inrichtingen en het ruimtelijk beeld van de polder.

7. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER

Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de alternatieven/varianten moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, het mma en eventueel hiervan afwijkend voorkeursalternatief van elkaar verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Leemten in kennis

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen betrouwbare of volledige informatie kon worden opgenomen vanwege gebrek aan kennis en/of gegevens. Hierbij gaat het uiteraard om milieuaspecten die in de verdere besluitvorming een belangrijke rol kunnen spelen.

Evaluatie

Het bevoegd gezag moet aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht wordt om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat het MER al een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

Vorm en presentatie

In het MER dient recent kaartmateriaal met een legenda te worden gebruikt, waarop de alternatieven duidelijk worden weergegeven. Een duidelijke kaart en representatieve dwarsprofielen op schaal zijn tevens wenselijk met het oog op inspraak van bewoners en belanghebbenden. Op minstens één kaart moeten alle topografische namen goed leesbaar zijn weergegeven die in het MER worden gebruikt. Het kaartmateriaal moet een zodanige schaal hebben dat het voldoende informatief is.

BIJLAGEN

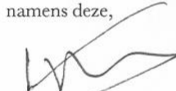
bij het advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Rivierverruiming Overdiepse Polder

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 14 november 2005 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Provincie Noord-Brabant	
<p>Commissie voor de Milieu-effectrapportage</p> <p>Postbus 2345 3500 GH UTRECHT</p>	<p>Commissie voor de milieu-effectrapportage</p> <p>Ingekomen: 16 NOV. 2005</p> <p>nummer: 16-74-17/m-4</p> <p>doel: H6-6-6/eh</p>
<p>Onderwerp Startnotitie m.e.r. Overdiepe Polder</p>	<p>Brabantlaan 1 Postbus 90151 5200 MC 's-Hertogenbosch Telefoon (073) 681 28 12 Fax (073) 614 11 15 info@brabant.nl www.brabant.nl Bank ING 67.45.60.043 Postbank 1070176</p>
<p>Datum 14 november 2005</p> <p>Ons kenmerk 1142168</p> <p>Uw kenmerk -</p> <p>Contactpersoon J. Bauwens</p> <p>Directie Ecologie</p> <p>Telefoon (073) 681 26 78</p> <p>Fax (073) 680 76 44</p> <p>Bijlage(n) 11</p> <p>E-mail J.bauwens@brabant.nl</p>	
<p>Geachte heer/mevrouw,</p> <p>Hierbij zenden wij u de op 10 november 2005 door ons ontvangen Startnotitie inzake m.e.r. voor het project Overdiepe Polder van het waterschap Brabantse Delta.</p> <p>De Startnotitie zullen wij op 21 november 2005 bekendmaken in het Brabants Dagblad en BN/De Stem. Een exemplaar van de kennisgeving treft u hierbij aan.</p> <p>De bevoegde gezagen zijn gemeente Geertruidenberg, gemeente Waalwijk en de provincie Noord-Brabant. De provincie treedt in deze m.e.r.-procedure op als coördinerend bevoegd gezag.</p> <p>Wij verzoeken u ons te adviseren over de te geven richtlijnen inzake de inhoud van deze MER. Wij verzoeken u beleefd binnen de daarvoor geldende termijn uw advies uit te brengen, gelet op de consequenties die vertraging voor ons met zich meebrengt.</p> <p>Voor informatie kunt u zich wenden tot de handelend ambtenaar, de heer Van der Wijst van de directie Ecologie (tel. 073-6808763).</p> <p>Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, namens deze,</p> <p> mw.-mr. H.M.H. Bloem, directeur Ecologie.</p>	<p>VERZONDEN 14 NOV. 2005</p> <p>Het provinciehuis is vanaf het centraal station bereikbaar met stadsbus, lijn 61 en 64, halte Provinciehuis of met de treintaxi.</p>

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in het Dagblad de Waalwijk d.d. 21 november 2005

Provincie Noord-Brabant

Milieu-effectrapportage

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant maken, gelet op artikel 7.12 van de Wet milieubeheer, het volgende bekend:

Om voldoende bescherming te bieden tegen hoogwater heeft het Rijk besloten de rivier meer ruimte te geven. Hiertoe heeft zij in de Planologische Kernbeslissing "Ruimte voor de rivier" maatregelen voorgesteld die noodzakelijk zijn om in 2015 te voldoen aan het wettelijk vastgestelde beschermingsniveau. Eén van die maatregelen is rivierverruiming in de Overdiepse Polder. Voor deze rivierverruiming wordt een dijkverleggingsplan opgesteld en worden bestemmingsplannen gewijzigd. Ten behoeve van deze planvorming wordt een m.e.r.-procedure gevolgd.

Provincie Noord-Brabant, gemeente Waalwijk en gemeente Geertruidenberg hebben op 10 november 2005 de Startnotitie voor de milieu-effectrapportage ontvangen van het waterschap Brabantse Delta. Een Startnotitie is een eerste stap in een procedure die moet leiden tot het opstellen van een Milieu-effectrapport (MER). Het MER is bedoeld om de gevolgen van een voorgenomen activiteit voor het fysieke milieu zichtbaar te maken. Naar aanleiding van de Startnotitie, de ingekomen reacties en het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage worden richtlijnen opgesteld door Gedeputeerde Staten, gemeente Waalwijk en gemeente Geertruidenberg. Deze moeten bij het opstellen van een MER in acht worden genomen. Gedeputeerde Staten treden op als coördinerend bevoegd gezag.

De Startnotitie ligt daartoe vanaf heden tot en met 2 januari 2006 ter inzage bij:

- a) de bibliotheek van het Provinciehuis van Noord-Brabant, Brabantlaan 1 te 's-Hertogenbosch (iedere werkdag van 9-17 uur);
- b) het gemeentehuis van Waalwijk, Raadhuisplein 2 te Waalwijk (ma. t/m do. 9-15 uur, vrijdag 9-12.30 uur) en de dependance, Raadhuisstraat 64 te Sprang-Capelle (ma. t/m do. 9-12 uur en 14-16.30 uur, vrijdag 9-12 uur);
- c) het gemeentehuis van Geertruidenberg, Vrijheidstraat 2 te Raamdonksveer (iedere werkdag van 8.30-13 uur);
- d) het waterschap Brabantse Delta, hoofdkantoor, Bergschot 69 te Breda (iedere werkdag 9-16.30 uur) en het regiokantoor, Hoofdstraat 49 te 's-Gravenmoer (iedere werkdag 8-16.30 uur).

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de heer J. van der Wijst ((073) 680 87 63), met betrekking tot m.e.r.-procedure en de heer J. Sonnevijlle ((073) 680 80 91), met betrekking tot de inhoud van de startnotitie.

Om u verder zo goed mogelijk te informeren over de inhoud van de Startnotitie organiseren de provincie en beide gemeenten een informatiebijeenkomst op 7 december 2005, in het Sociaal Cultureel Centrum Den Bolder, Schoolstraat 19 te Waspik, aanvang 20 uur.

Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer wordt eenieder in de gelegenheid gesteld opmerkingen te maken over de te geven richtlijnen. De opmerkingen kunnen tot en met 2 januari 2006 worden ingezonden aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, t.a.v. de heer J. van der Wijst, Postbus 90151, 5200 MC 's-Hertogenbosch. Tevens kunnen mondeling opmerkingen gemaakt worden tijdens de bovengenoemde informatiebijeenkomst.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat in deze fase slechts opmerkingen kunnen worden gemaakt betreffende de te maken richtlijnen voor het opstellen van het MER. Het MER zal te zijner tijd tegelijk met de ontwerp-plannen ter inzage worden gelegd.

's-Hertogenbosch, november 2005

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Waterschap Brabantse Delta

Coördinerend bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant

Besluit: dijkverleggingsplan en bestemmingsplannen

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C 9.2 en C 12.1

Activiteit: de rivierverruiming bij de Overdiepse Polder door landinwaartse verlegging van de primaire waterkering en functiewijziging van de landbouwgronden van 'landbouw' naar 'landbouw met waterberging'

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 21 november 2005

richtlijnenadvies uitgebracht: 30 januari 2006

Bijzonderheden: Het project Rivierverruiming Overdiepse Polder in Noord-Brabant is een zogeheten Koploperproject, vooruitlopend op de afronding van de planologische kernbeslissing 'Ruimte voor de rivier'. De Overdiepse Polder ligt tussen de Bergsche Maas en het Oude Maasje. Voor de rivierverruiming wordt een dijkverleggingsplan opgesteld en worden bestemmingsplannen gewijzigd. Voor deze planvorming wordt een SMB/m.e.r.-procedure gevolgd. Het dijkverleggingsplan wordt opgesteld door Waterschap Brabantse Delta en het goedkeuringsbesluit hierover wordt genomen door Gedeputeerde Staten (GS) van Noord-Brabant. De gemeenten Waalwijk en Geertruidenberg zijn bevoegd gezag voor de bestemmingsplannen. GS treden bij het project op als coördinerend bevoegd gezag.

Het project Overdiepse Polder bestaat op hoofdlijnen uit de realisatie van een nieuwe primaire waterkering meer landinwaarts. De landbouwgronden die hierdoor buitendijks komen te liggen gaan bij zeer hoge rivierafvoeren functioneren als meestromend rivierbed. De boerderijen worden vanuit de polder verplaatst naar terpen aan de nieuwe waterkering, dan wel naar buiten de polder. Hierbij verandert de functie van de landbouwgronden van 'landbouw' naar 'landbouw met waterberging'.

Samenstelling van de werkgroep:

mr. F.W.R. Evers (voorzitter)

ir. G.J. Flórián

dr. H.J.R. Lenders

ir. K.A.A. van der Spek

ir. J.H.A. Wijbenga

Secretaris van de werkgroep:

mr. M.J. Monninkhof

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20051223	Natuurmonumenten	's Graveland	20060103
2.	20051229	Maatschap Verschure-Broekmans	Waspik	20060103
3.	20051229	W.P.C.M. Bink	Waspik	20060103
4.	20051228	G.C.A. Vos	Waspik	20060103
5.	20051229	Vereniging "Belangengroep Over- diepse Polder"	Waspik	20060103
6.	20051214	Rijksdienst voor het Oudheidkun- dig Bodemonderzoek	Amersfoort	20060103
7.	20051207	Verslag van informatie- en in- spraakbijeenkomst op 7 december 2005 te Waspik		20060103

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Rivierverruiming Overdiepse Polder

Het project Rivierverruiming Overdiepse Polder in Noord-Brabant is een zogeheten Koploperproject, vooruitlopend op de afronding van de planologische kernbeslissing 'Ruimte voor de rivier'. De Overdiepse Polder ligt tussen de Bergsche Maas en het Oude Maasje. Voor de rivierverruiming wordt een dijkverleggingsplan opgesteld en worden bestemmingsplannen gewijzigd. Voor deze planvorming wordt een SMB/m.e.r.-procedure gevolgd.

ISBN 90-421-1696-X